

НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ГАБРОВО
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ИСТОРИЯ
НА ПРОСВЕТНОТО ДЕЛО –
НОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ,
УНИКАЛНИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ
И МУЗЕЙНИ КОЛЕКЦИИ
ИНОВАТИВНИ ФОРМИ НА ПРЕДСТАВЯНЕ

Габрово, 2015

**НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ГАБРОВО**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**ИСТОРИЯ НА ПРОСВЕТНОТО ДЕЛО – НОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ,
УНИКАЛНИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И МУЗЕЙНИ КОЛЕКЦИИ.
ИНОВАТИВНИ ФОРМИ НА ПРЕДСТАВЯНЕ**

Международна научна конференция

Габрово, 2014 г.

Сборник доклади

**ИЗДАТЕЛСТВО
ЕКС-ПРЕС**

Габрово, 2015

© Национален музей на образованието – Габрово, 2015
© Издателство „ЕКС-ПРЕС“ – Габрово, 2015

Съставител: Мариана Томитова
Технически редактор: Маргарита Балджиева

ISBN 978-954-490-468-5

На корицата:

„Буквар с различни поучения“, д-р П. Берон
Географски глобус, саморъчно изработен от Неофит Рилски за Габровското училище
Скица на Габровското училище /по спомени на съвременници/, арх. Атанас Донков

СЪДЪРЖАНИЕ

Д-р Бранко Шуштар – История на образованието и училищните/педагогическите музеи в Европа между традицията и иновацията.....	5
Проф. дин Вера Бонева – Крепост на новобългарската просвета: музеят на Неофит Рилски в Банско, <i>Бенината къща</i>	23
Проф. д. изк. Симеон Недков – Приносът на проф. Иван Шишманов за създаване на училищен музей и развитието на музейното дело в България в началото на XX век.....	34*
Нели Цонева – Нови изследвания за историята на СОУ „Бачо Киро“ по данни от музейните колекции във фонда на Исторически музей – Павликени	43
Димитър Банковски – Следи от праисторически играчки на Балканите.....	53
Д-р Милка Терзийска – Историята на детството като нова научноизследователска област (източници)	68
Д-р Ева Ковачева – Евангелие на спасителя – Берлински ръкопис.....	76
Дора Радева – Културните трансформации на IX век и началата на българското образование.....	83
Татяна Илиева – Концептите <i>образование и просвета</i> в историята на българския език	88
Д-р Стефан Стефанов, Диян Желязков – Греко-български разговорник и Кратка българска история на Хр. Павлович от 1835 г.....	101
Ангел Илиев – Габровският килиен учител йеромонах Гаврил Рилец	113
Доц. д-р Валентин Китанов, Жана Пенчева – Църковните приходно-разходни книги и формите на финансиране на българското образование през Възраждането.....	116
Мая Карагьозова – Училищната сграда – символ на модерното училище	126
Мариана Томитова – Възрожденската книжнина в Националния музей на образованието – дарители и приписки.....	143
Н.с. Олга Пърличева – Просветителският профил на Григор Пърличев и Кирило-Методиевските традиции /по печатни и архивни материали от публицистиката на книжовника /	150
Доц. д-р Теодоричка Готовска-Хенце – Пражки съратници на българската просветна нива: Началото	164

Ани Златева – От славянския дом в с. Алмалий до Балканските войни – или чешките и полски приноси за свободата и просветното дело на България.....	171
Проф. д-р Нели Ил. Бояджиева – Социокултурната анимация в педагогиката на свободното време.....	194
Д-р Марина Пиронкова – Изграждане на българските гимназии след Освобождението на България.....	200
Доц. д-р Емил Инджов – Законодателни инициативи на министъра на народното просвещение Иван Гюзелев през есента на 1880 г.	206
Магдалена Жечева – Педагогът Антон Христов от Търговище	212
Д-р Виолета Атанасова – Права и задължения на българските учители през периода 1891-1909 година	218
Доц. д-р Тинка Иванова – „Училищен дневник“ – първото педагогическо списание след Освобождението	229
Красимир Петров – Просветното дело в Никопол (1878-1912 г.).....	240
Вела Лазарова – Заслугата на габровския учител Васил Колев.....	246
Доц. д-р Румен Липчев – Българските частни училища в Силистра и румънската власт (1919-1940 г.).....	251
Наталия Симеонова – Развитие на образованието в Силистренска околия между възвръщането на Южна Добруджа и утвърждаването на „народната демокрация“ (1940-1948 г.)	261
Доц. д-р Илияна Николова – Училищното музикално обучение от страниците на списание „Учителска практика“	283
Д-р Наталия И. Витанова, Недялка И. Могорова – Нарушения и наказания на учениците във варненските средни училища през периода на социализма	292

ИСТОРИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И УЧИЛИЩНИТЕ/ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ МУЗЕИ В ЕВРОПА МЕЖДУ ТРАДИЦИЯТА И ИНОВАЦИЯТА

Д-р Бранко Шуштар

Словенски училищен музей – Любляна /Словения/

Abstract /Резюме/

The overview of museums related to education considers school and pedagogical museums as museum institutions which have, often as institutions managed by teachers' associations, strongly promoted innovation in school education (e.g. introduction of new teaching aids, equipment) since the second half of the 19th century. Connection to the historical tradition of education and presentation of the contribution of the teachers to cultural development, often to the establishment of national languages in education for individual nations, has left a special mark on the education museums in Slavic nations, but also in France, the Netherlands and before 2009 also in Denmark. School museums, many of which were re-established following the closing down of small schools after 1970, have chosen to present the history of education by focusing not on true museological work; from collection, research and exhibition to increasingly branched pedagogic activity with lessons in an old classroom. Regards the internet research of educational museum in Santiago de Compostela (Galicia, Spain) we know at the beginning of 21th Century exist more than 680 school/educational museums all over the world. Majority of them are active in nearly 30 countries Europe (more than 440 or almost 65%).

This contribution present development of new museum orientation in several national museums of education in comparison with some others regional, cities and local school museums and educational collections. The actual specialities and characteristics of a museum is better shown through the results of the work (i.e. the collected material, exhibitions, research activities, traditional lessons from the past and others contacts with visitors), carried out during the last few decades than through declarations and definitions. A comparison of museum activities in different school museums opens up issues concerning the useful experiences of such museums.

The article discusses how through modern exhibitions, events and research different educational museums in Europe respond to the needs of society to include marginal groups, present contrasting views, and build tolerance and harmony. A particular emphasis is on issues concerned with facing up to a problematic past, endeavours for the creation of democratic values and the presentation of differences in historical experiences. Steps towards new museum approaches are different from one education museum to another, while all connect the old and the new, operate regionally and globally with the experience of the local environment, and, at the same time, build on the values and contribute to an inter-generational synergy, new discoveries through research and connections within the society and international community.

Дейността на музеите на образованието е, между другото, съпроводена с въпроси за мисията на музеите, еволюцията в работата им, адаптацията към реалностите и търсене на отговори относно съдържанието на процесите, както и презентация на същото това съдържание по отношение на публиката. С усещането, че всяко ново време донася нови отговори и поставя нови въпроси, се прилагат и нови подходи в музейната работа. Когато в края на 19-ти век се